

رویه قانونی مواد مخدر صنعتی ، قبل و بعد از قانون اصلاح مبارزه با مواد مخدر

رضا ضمیری^۱

rezazamiri@ymail.com

مقدمه:

بیش از چند سده می باشد که جوامع بشری در پی مبارزه با پدیده ای به نام مواد مخدر هستند که کاشته و پرداخته دست خود بشر است که نه تنها تا به امروز راهی برای نابودی و با کنترل ان داشته بلکه هزینه های بسیار سنگینی هم دارد . و مواد مخدر به معنای آنچه که باعث ایجاد حالت نشاط کاذب و رقبتی مفرد نسبت به مصرف مجدد دارد که علت ان افزایش نیکوتین خون است . و مخدرها تا اواخر صده ۱۸ بیشتر رنگ و بوی سنتی و کمی نیز صنعتی داشت ولی با آغاز قرن ۱۹ و ۲۰ و با آغاز جنگ جهانی دوم نسل جدیدی از مخدرها تحت عنوان مواد مخدر صنعتی و یا همان روان گردان وارد دنیای بشر شد که این مواد مخدر با عمر ناچیز خود دامن گیر بسیاری از جوانان گشته و وسعت بیشتری در بین اقشار مردم رواج و مورد استفاده قرار گرفته است و بشر از حدود ۷۰۰ سال قبل از میلاد از وجود مواد مخدر در خشخاش آگاه بود و هومر نخستین کسی بود که در نوشته های خود به گل خشخاش اشاره کرده است و اولین کسانی که مواد مخدر را مصرف کردند سومریان و اشوریان ۸۰۰ سال قبل از میلاد آن را استفاده می کردند و از ان تحت عنوان گیاه شادی بخش نام برده اند و تریاک ۶۰۰۰ سال قبل در آسیای صغیر شناخته شد و سپس به اروپا رفت و در قرن ۸ به هندوچین سرایت کرد . و اولین کسی که از مواد مخدر به عنوان دارو استفاده نمود اسکند مقدونی بود که یک پزشک هندی به وی تجویز نمود و مردم عامه ایران تریاک را در آن زمان می خوردند ولی بعد از حمله نادرشاه به هندوستان سربازان نادر طریقه کشیدن مواد مخدر را از هندیها آموختند و پس از جنگ وقتی که به ایشان بازگشته کشیدن آن را به مردم آموختند .

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی، وکیل رسمی دادگستری

فصل اول: کانونها و کشورهای تولید مواد مخدر صنعتی و سنتی :

مناطق و کشورهای تولید کننده مواد مخدر که از کشت و فروش آن سود بسیار چشمگیری نصیب کشور و قاچاقچیان آن می شود که در بعضی از کشورها میزان تولید و فروش آن بیشتر از بودجه سالیانه آن کشور محسوب می شود و مناطق به صورت ذیل می باشد .

۱- کانونهای تولید مواد مخدر شامل کشورهای افغانستان ، و پاکستان و تا قبل از انقلاب شامل ایران هم بوده است که به منطقه هلال طلائی معروف است .

۲- کانون تولید تریاک جهان که به منطقه مثلث طلائی معروف است که کشورهای جنوب شرقی آسیا قرار دارد که شامل ۱- میانمار (بر سابق) لائوس و تایلند می باشد . که بعد از هلال طلائی ، مثلث طلائی ، مثلث طلائی در تولید تریاک مقام دوم جهان را دارد . و کشور میانمار پس از افغانستان بزرگترین تولید کننده مواد تریاک و هروئین است .

۳- و کانون تولید کو کائین در جهان کشورهای کلمبیا - پرو = بلوی می باشد .

۴- و کانون کشورهای تولید کننده حشیش - آمریکا - المانی - هلند - بلژیک - و لهستان است . و بزرگترین بازار حشیش جهان در انگلستان می باشد .

۵- مواد مخدر صنعتی برخلاف مواد مخدر سنتی زا محدود به مناطق جغرافیایی مشخص نیست و در هر مکانی و در هر لائبراتوری شیمیایی و صنعتی قابل تولید است . مثل امفیتامینها و قرصهای روان گردان و عمدتا مواد اولیه این موادر کشورهای اروپای غربی هلند - بلژیک - لهستان است و متافیتامینها در آسیا و آمریکا شمالی چین - تایلند و اکستالی در اغلب کشورها تولید می شود .

فصل دوم: انواع مواد مخدر و تقسیم بندیها و مشتقات آن :

سازمان بهداشت جهانی در سال ۱۹۹۰ میلادی مواد مخدر را به ۴ دسته تقسیم نموده است

۱-مواد مخدر : که خواب آلودگی ، تسکین درد و ... را به دنبال دارد مثل تریاک - هروئین - متادون

۲-مواد روان گردان : که موجب تغییر در اساس و ادراک تفکر و اراده فرد می شود مانند پرس -بنگ، ماری جوانا ، ال اس دی

۳- الکل و مشروبات مشابه آن مانند شراب

۴- دخانیات (لیکوبتها) مثل توتون

و در تقسیم بندی که توسط کنگره جهانی روانپزشکی در سال ۱۹۶۱ به عمل آمده است به شرح :

۱- مواد سستی زا مصرف آنها بر روی سلسله اعصاب مصرف کننده اثر گذاشته و فعالیت فکری و بدنی او را سست نمایند و دو

دسته

طبیعی : تریاک - شیره تریاک - مرفین (به معنای خدای رویایی یونان) از ۱۰ کیلو تریاک یک کیلومرفین تهیه می شود .

مصنوعی : هروئین - متادون - نرمتادون (هروئین از ترکیبات مرفین است)

۲- توهم زا : فرد دچار اوهام حسی و بصری می شود و این مواد را هالوشینوزن می گویند که شامل دو دسته طبیعی : حشیش -

بنگ - ماری جوانا - گراس - چرس دانه های نوعی نیلوفر وحشی

مصنوعی : ال اس دی ، دی متل تریپتامین

۳- مواد توان افزا : بر روی سلسله اعصاب تاثیر گذاشته و در نتیجه فعالیت فکری و بدنی مصرف کننده بیشتر و باعث هیجان می

شود .

طبیعی : برگ کوکائین

مصنوعی : امفیتامین - ترکیبات امفیتامینها

قویترین مواد مخدر و ترکیب کننده دنیا هروئین است که در سال ۱۸۷۴ توسط دانشمند انگلیسی ساخته شده و درایشان اولین بار

هروئین سازی در سال ۱۳۴۴ توسط دکتر مصطفوی ایجاد گردید .

فصل سوم: دوره های قانون گذاری موادمخدر در ایران

مراحل قانونگذاری درباره موادمخدر در ایران به ۵ دوره زیر تقسیم می شود :

۱- دوره اول قانونگذاری از سال ۱۲۸۹ تا ۱۳۳۳

این قانون مشتمل بر شش ماده است و در سال ۱۳۱۲ قانون مجازات مرتکبین قاچاق به صورت جامع وضع شد و گسترش مصرف تریاک

۲- دوره دوم از سال ۱۳۳۴ تا ۱۳۴۶

که در این مدت و قوانین تصویبی دو ویژگی دارد:

۱- ممنوع شدن کشت خشخاش مصوب ۱۷ آبان ۱۳۳۴

۲- مجازات مصادره اموال و اعلام ۱۹ اردیبهشت ۱۳۳۸

در این سالها و سال ۱۳۳۴ وارد شدن هروئین و تجارت هروئین .

۳- دوره سوم: از سال ۱۳۴۷ تا ۱۳۴۸ این دوره باتوجه به ممنوع بودن کشت خشخاش که باعث ضرر دولت گردیده بود و خزانه از عایدی و درآمد ارزی محروم می شد و همچنین برای خرید قاچاق ارز کشور خارج گردید که در این مدت در تاریخ ۱۳ اسفند ۴۷ قانون اجازه کشت محدود خشخاش و صدور رترياک در ۱۳/۱۲/۱۳۴۷ به تصویب مجلس رسید .

۴- دوره چهارم قانونگذاری از سال ۱۳۴۹ تا ۱۳۵۷

و در مورخ ۱۳۴۹ دوباره قانون مبارزه با کشت خشخاش و مجازاتهای سنگین تصویب گردید. و حدود ۳۳ هزار هکتار زراعت خشخاش مفهوم گردید . و برای نخستین بار در این دوره قانونگذاری تحت تاثیر کنوانسیون مواد روان گردان که در سال ۱۹۷۱ میلادی و ۱۳۵۰ شمسی به امضا نمایندگان دولتها رسید و نماینده دولت ایران آن را امضا نمود و اولین قانون مربوط به موادروان گردان (پیسکوتروپ) در اردیبهشت ۱۳۵۴ در قوه مقننه به تصویب رسید که در ۱۲ ماده به صورت قانون درآمده است که در مورخ ۵۴/۳/۲۴ در روزنامه رسمی جهت اجرا به چاپ رسیده است و همچنین قانون فوق چهار فهرست ضمیمه دارد که مواد روان گردان را نامگذاری و اعلام نموده است که در مورخ ۸۴/۹/۱۳ اقلام مواد روان گردان توسط هیات وزیران به روز شد که مورخ ۸۴/۹/۲۴ در روزنامه رسمی به چاپ رسیده است .

اوایل انقلاب به منظور تامین سهمیه معتادان مقداری تریاک حدود ۱۰۰ تن از هندوستان توسط وزارت کشاورزی خریداری گردید .

و بعدها در ۱۹ خرداد سال ۱۳۵۹ و خاتمه دادن به کار تریاک و جرم اعلام کردن معتادین و تعیین مجازات برای معتادین شکل گرفت . و قبل از تشکیل مجلس شورای اسلامی ، شورای انقلاب اسلامی رسیدگی به جرایم مواد مخدر را به دادگاههای جرایم ضد انقلابی قرار داد و در ۲۵ ۵۹/۳/۱۹ ماده باتصویب لایحه قانونی تشدید مجازات مرتکبین جرایم مواد مخدر و اقدامات تامینی و درمانی به منظور مداوا و اشتغال به کار معتادین ، شدیدترین مجازاتها را برای مرتکبان جرایم مواد مخدر مقرر نمود .

وباگذشت بیش از ۸سال بنا به دلایلی قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب ۱۳۶۷/۸/۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام با ۳۵ماده به تصویب رسید که جایگزین قانون ۲۵با۵۹/۳/۱۹ماده گردید و منظور سیاستگذاری و هماهنگ کردن فعالیتها تمام دست اندکاران مبارزه با مواد مخدر ستادی به ریاست ریس جمهور تشکیل گردید که اجرای این عمل باعث قانون جدید مبارزه بامواد مخدر مصوب ۱۳۷۶/۸/۱۷ با ۴۲ ماده و ۲۵ تبصره جایگزین قانون ۱۳۶۷ گردید .

و درسال ۱۳۸۰ بادرخواست نمایندگان مجلس از مقام معظم رهبری مبنی بر واگذاری اختیارات تدوین قانون مواد مخدر روان گردان به مجمع تشخیص مصلحت نظام واگذار گردد .

و در راستای اجرای منویات مقام معظم رهبری مبنی بر ابلاغیه مورخ ۸۲/۷/۱۲ مبنی بر پیش نویس مقابله با مواد مخدر و روانگردان صادر گردید و در سال ۱۳۸۰ پیدایش و گسترش مصرف مواد مخدر صنعتی از قبیل فرمهای اکستاسی - شیشه - کریستال - شابو - کراک اشک خدا وارد ایران گردید و رواج زیادی بین مردم و جوانان و اعتیاد به آنها گشته است .

که به عنوان مثال مثلا ماده کراک مشتق از کوکائین است و بسیار جنبه اعتیادی و مخربی دارد و برای اعتیاد به کراک یکبار کشیدن آن کافی است و حتی قویتر از کوکائین است و مواد کراکی که درایران موجود است از کوکائین گرفته نشده بلکه از مشتقات هروئین است که مصرفی راحت و بی بویی دارد و اثر گذاری سریع و افرادی که به مصرف مواد روان گردان جلب توجه می شوند به علت اثر گزارایی سریع و نعشه ای زیاد و مصرفی راحت و بدون بواسه که باعث امار اعتیاد و افزایش بین جوانان گردیده است ولی آنها نمی دانند که موادی مثل کراک یا شیشه آغشته به هروئین فشرده است . و در طی آماري که اعلام شده

است در سال ۸۵ بالغ بر ۴۰ میلیون نفر معتاد به مواد مخدر صنعتی می باشند و فهم لغوی (روان گردان) از دو واژه (روان) و (گردان) یافته است که در مفهوم لغوی آن دارویی است که سبب تغییر حالت روان شخص می شود.

و دوره ششم از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰

در این دوره باتوجه به وارد شدن مواد مخدر صنعتی و به دست گرفتن بازار توسط قاچاقچیان واستقبال گسترده اقشار جوان که میانگین سنی آنها بین ۱۳ تا ۳۵ سال است سرعت چشمگیری وارد بازارهای ایران گردید و جایگزین مواد مخدر سنتی از قبیل تریاک گردید و موادی از قبیل (کریستال - کراک - - نوربیزک - اشک خدا و...) مورد استقبال فراوان مردم گردید . که باتوجه به اختلافات دادگاهها و اینکها یا این مواد جزء مواد مخدر است یا خیر و باید در کدام دادگاه محاکمه شوند اختلاف گردید که نظریه مشورتی ۵۹۸۹ مورخ ۸۴/۸/۲۴ این قبیل مواد را در صلاحیت محاکم عمومی می دانسته اند و دلیل آنها این بود که این مواد مخدر جزء فهرست مواد روانگردان مصوب سال ۱۳۳۸ نیست و باتوجه به روز رسانی مواد روانگردان ۸۴/۹/۱۳ توسط هیات وزیران این مواد جز مواد روانگردان محسوب گردید که مجازات آن مطابق با قانون مربوط به مواد روان گردان ۱۳۵۴ بوده و باتوجه به آزمایشاتی که شکل گرفت از مواد مخدر صنعتی دیدند که مواد صنعتی حاوی ترکیب متمفتامین بود و جزء فهرست مواد روانگردان می باشد و تعیین مجازات موادی از قبیل کریستال - شیشه و... مطابق با ماده ۸ قانون ۱۳۵۴ مواد روانگردان بوده است که مرتکب به حبس تا ۶ ماه محکوم خواهد شد علاوه بر ضبط مواد مکشوفه

و در مصوف ۸۹/۵/۹ مجمع تشخیص مصلحت نظام به نقل از روزنامه رسمی مورخ ۸۹/۹/۲۸

(اصلاحیه قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب ۷۶) در تاریخ ۸۹/۷/۱۰ به تایید مقام معظم رهبری رسیده است و به روسای قوه سه

گانه ابلاغ گردید که این اصلاحیه در ماده ۱-۲-۳-۴ ماده ۸-۱۵-۱۶-۱۷-۱۸-۳۵-۳۶-۴۱-۴۳-۴۴-۴۵ اضافه گردید.

که در بندهای (۱ الی ۹) قانون ۷۶ پس از عبارت مواد مخدر عبارت یا روان گردان صنعتی اضافه گردید.

و تبصره - رسیدگی به جرایم مواد مخدر روان گردان تابع مقررات رسیدگی به جرایم مواد مخدر می باشد. و ماده ۴ و ماده ۸

اسامی مواد روانگردان اضافه گردیده است که مجازات آنها مطابق قانون مصوب ۱۳۷۶ مجمع تشخیص مصلحت نظام می باشد .

پس در یک نگاه کلی رویه ایران در مورد مجازات مواد مخدر صنعتی به شرح ذیل است

۱- قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون مواد روان گردان ۱۹۷۱ میلادی برابر با ۱۳۴۹ شمسی که مشتمل بر یک مقدمه و ۳۳ ماده و یک ضمیمه بوده است که این کنوانسیون باعث تشکیل و به قانون درآمدن مواد روانگردان در ۸ اردیبهشت ۱۳۵۴ با ۱۲ ماده گردید .

و دولت ایران در مورخ ۷۷/۳/۲۶ به این کنوانسیون پیوستند و رعایت اصل ۱۳۹ قانون اساسی را در مورد بند م ۳۱ این قانون الزامی دانسته اند بند ۳۱ ناشی از اختلافات و حل آن در کنوانسیون است .

۲- در مورخ ۷۰/۹/۳ به کنوانسیون مبارزه با قاچاق موادمخدر روانگردان ۱۹۸۸ برابر با ۲۹ اذر ۶۷ پیوستند.

و تا قبل از اصلاح قانون سال ۷۶ در مورد ماده مخدر روانگردان و مجازات ناشی از آن از قانون سال ۱۳۵۴ مواد روانگردان استفاده می نمودند و بعضی از مواردی را که ناشناخته بود و جزء فهرست موادمخدر ۱۳۳۸ نبوده راهیات وزیران در سال ۸۴ به روز رسانی نمودند.

و بعد از آن در سال ۸۹/۵/۹ و در تاریخ ۸۹/۷/۱۰ با تایید مقام معظم رهبری قانون سال ۷۶ را اصلاح نمودند که موادمخدر روانگردان هم جزو از آنها محسوب و اضافه گردید و موادی را نیز به آن قانون اضافه نمودند و اصلاح گردید و که مجازات مواد مخدر صنعتی و روانگردان در حال حاضر طبق قانون اصلاحیه ۸۹/۵/۹ برای اشخاص مصرف کننده و قاچاقچی تعیین می گردد .

در صورتی که موادمخدر صنعتی با موادمخدر سنتی ترکیب شده باشد میزان خلوص آنکه بیشتر است مجازات دارد . و همچنین در صورتی که کراک با هروئین مخلوط شده باشد ملاک مجازات هروئین است.

و چنانچه موادمخدر با شی دیگری مخلوط شده باشد ملاک تعیین مجازات میزان خلوص آن است .

و موادمخدر در لابراتورهای آزمایشگاهی مورد آزمایش قرار می دهند تا میزان خلوص مواد به دست آید .

در قانون سال ۶۷ اعتیاد جرم بود

ولی در قانون سال ۷۶ تا به امروز مصوبه ای مبنی بر بیمار بودن معتاد تصویب گردید.

تا چندین سال پیش ۲ سال اعتیاد و آزمایش به مواد مخدر صنعتی به علت نامناسب بودن آزمایشگاهی به سختی قابل آزمایش بود و مشخص نمی نمود ولی در حال حاضر تمامی آزمایشگاه دارای کیت های مخصوص آزمایش مواد مخدر صنعتی را دارند و همچنین از ماه های آینده نسبت به آزمایش به اعتیاد مواد مخدر صنعتی جهت ازدواج اجباری گردیده است و افراد باید قب از ازدواج آزمایش مواد مخدر صنعتی را جهت عدم اعتیاد بدهند .

منابع :

۱- مواد مخدر صنعتی ، نوشته دکتر سعید مرتضوی

۲- قانون اصلاح مواد مخدر

۳- حمایت پژوهش های مجلس شورای اسلامی

۴- سایت حقوق دادخواهی

۵- دانستیها مواد مخدر صنعتی نوشته میرزایی .^۱